

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף פג

(בעמ' הקודם)

א"ל אנא לא ידענא, אלא עובדא הוה: ענה לו רב יוסף - אני לא סובר כאותה משנה במס' כלאיים, אלא דעתי כמו שפסק רב יהודה במעשה שהיה בעיר של רועים, שאדם אחד מכר לחבירו שלשה אילנות ולא היה ביניהם שמונה אמות, ואמר רב יהודה למוכר 'לך ותתן לקונה את הקרקע למרות שיש בין האילנות רק כמלא בקר וכליו'.

ממשיך רב יוסף ואומר:

ולא הוה ידענא כמלא בקר וכליו כמה: ולא ידעתי מהו השיעור של 'כמלא בקר וכליו', וכיון ששמעתי ברייתא (= תובא מיד) שנישנית על המשנה לעיל (כו.) - 'לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק ממנה ד' אמות', ואמרה על זה הברייתא שד' אמות שאמרה המשנה זה כשיעור הנצרך לעבודת הכרם, דהיינו שיוכל לחרוש את הקרקע סביב האילן ולא תיכנס המחרשה לתוך שדה חבירו. ע"כ הברייתא. ומכאן הבנתי שהשיעור של 'כמלא בקר וכליו' הוא ד' אמות.

ומכאן שלדעת רב יהודה אם יש בין האילנות לפחות ד' אמות הרי הם מצטרפים ויש לקונה את הקרקע שביניהם, וכך סובר רב יוסף.

קושיא: וכרב יוסף מי לא תנן? כלומר מדוע אמר אב"י לרב יוסף שלא יחלוק על רב נחמן כי יש משנה כמותו, והרי יש גם משנה כמו רב יוסף.

[והתנן] ר"מ ור"ש אומרים וכו': וכפי שלמדנו בסיפא של המשנה שם במס' כלאיים, שאם יש שמונה אמות בין הגפנים אינם מצטרפים להיחשב כ'כרם', וזה דכברי רב יוסף שרק עד שמונה אמות ולא עד בכלל הם מצטרפים.

תירוץ: אפי' הכי מעשה עדיף: ברישא של המשנה שם הובא מעשה באחד בצלמון וכו' (הובא לעיל בעמ' הקודם) שהורו לו חכמים שעד שש עשרה אמה מצטרפים,

והכלל הוא שכשהמשנה מביאה מעשה שהורו בו הלכה פוסקים כמו המעשה, ולכן אביי אמר לרב יוסף שהמשנה מסייעת לרב נחמן.

קושיא: בשלמא: אמנם שיטת רב יוסף (= שמארבע עד שמונה ולא עד בכלל הם מצטרפים) הסוכר כרבי שמעון (בסיפא של המשנה שם במס' כלאיים) מובנת, לפי שרבי שמעון השמיע לנו בכמה האילנות נחשבים כמפוזרים ובכמה הם נחשבים כרצופים (= צפופים): **הגמ' מבארת:**

מפוזרין הא דאמרן: בסיפא של המשנה שם במס' כלאיים הובאה דעתו של ר"ש בכמה הם נחשבים כמפוזרים, דהיינו שאם יש בין שורות הגפנים שמונה אמות הם מפוזרים ואין זה כרם.

רצופין דתנן: וכן למדנו במשנה אחרת במס' כלאיים שאם יש פחות מארבע אמות בין שורות הגפנים הרי הם 'צפופים' ואין זה 'כרם' אלא יער.

אלא לרב נחמן אליבא דרבנן: אבל לרב נחמן הסוכר כחכמים (= שהורו הלכה במעשה בצלמון שם במשנה) קשה, שאמנם שמענו את דעת חכמים במפוזרים (= שבשש עשרה אמה הם מפוזרים), אבל לא שמענו את דעתם בכמה הם נחשבים כצפופים, וא"כ קשה מנין לרב נחמן שצריך מרחק של לפחות שמונה אמות ובפחות מכך הם צפופים?

תירוץ: סברא הוא: באמת לא חכמים לא השמיעו לנו בכמה הם צפופים, אבל רב נחמן למד זאת מסברא, שכשם שלדעת רבי שמעון שיעור הצפופים הוא חצי משיעור המפוזרים (= 8 אמות מפוזרים, ופחות מ-4 אמות צפופים), כך לדעת חכמים כיון ש-16 אמה הם מפוזרים לכן חצי משיעור זה דהיינו פחות משמונה אמות הם צפופים.

*

בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד: כשמודדים את המרחק שבין האילנות, האם מודדים מהגובה של הגזע במקום הצר שלו, או מתחתית הגזע סמוך לקרקע במקום הרחב שלו?

א"ל רב גביה מבי כתיל לרב אשי - תא שמע דתנן הרכובה שבגפן אינו מודד אלא מעיקר השני: 'הרכובה' = עץ גפן זקן שהרכיבו בו עץ גפן צעיר, כשבאים למדוד את המרחק בינו לבין שאר הגפנים בכדי לראות האם יש שם 'כרם' ('כרם' =

חמש גפנים המסודרות שתיים כנגד שתיים ואחת בצד, ראה 'מושגי הדף'. ואם יש מרחק קטן מידי או גדול מידי אין זו 'כרם'. מודדים את המרחק מאמצע הגזע שהוא 'הפקק השני' (אך לא מהפקק הראשון הנמצא בחלק הרחב של הגזע, ולא מהפקק השלישי הנמצא בחלק הצר).

*

בעי רבי ירמיה מכר לו שלשה בדי אילן מהו: מכר לחבירו אילן שיש לו שלושה ענפים נמוכים, ועלה שרטון (= חול מים ובוצ) על הענפים, עד שנראה כאילו יש כאן שלושה עצים נפרדים. האם נחשב הדבר שהוא קנה שלושה אילנות וממילא הוא קנה גם את הקרקע שביניהם, או לא.

אמר ליה רב גביהה מבי כתיל לרב אשי - ת"ש דתנן המברוך ג' גפנים ועקריהן נראין ר"א ברבי צדוק אומר אם יש ביניהן מד' אמות ועד שמונה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין: 'המברוך' = מכופף את ענף האילן לתוך האדמה כדי שיצמח אילן חדש בצד השני. המברוך שלושה גפנים והשרישו בקרקע, הרי יש כאן שש גפנים ואם כן יש כאן 'כרם'.

מוכח שהענף שנתכסה באדמה ויצא בצד השני נחשב לעץ בפני עצמו. ואם כן גם לעניננו נחשב הדבר שהוא קנה שלושה אילנות וממילא קנה גם את הקרקע שלהם.

*

בעי רב פפא מכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המצר מהו: מה הדין אם מכר שני אילנות בתוך השדה והשלישי עומד על המיצר (= גבול השדה הבנוי מתלולית עפר גבוהה). האם הם מצטרפים ביחד לשלושה אילנות וממילא קנה גם את הקרקע, או לא?

שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי? תיקו: אם תרצה לומר בספק הקודם שהאילן שעל המיצר מצטרף, יש להסתפק בספק הבא. מכר לו שני אילנות בשדה שלו, ואילן נוסף בשדה חבירו הסמוך לשדה שלו, ומדובר שהוא קנה את האילן ההוא מחבירו כולל גם את הקרקע שלו. האם האילן הזה מצטרף וממילא הקונה קנה גם את הקרקע, או לא.

בעי רב אשי בור מהו שתפסיק? אמת המים מהו שתפסיק? רשות הרבים מהו? ריכבא דדיקלי מהו? תיקו: אם תרצה לומר בספקות הקודמים שהאילנות

מצטרפים, עדיין יש לומר שדוקא שם בגלל שאין באמת הפסק ביניהם, אבל יש להסתפק מה הדין בבור מים העומד בין האילנות האם הוא מפסיק ביניהם או לא?

ואם תרצה לומר שהוא לא מפסיק. עדיין יש לומר בגלל שהמים לא נראים מבחוץ, אבל מה הדין אמת המים (- תעלת מים) האם היא מפסיקה בין האילנות?

ואם תרצה לומר שהיא לא מפסיקה. מה הדין ב'רשות הרבים' העוברת בין האילנות (והיינו מרוחב ארבע אמות ומעלה עד פחות מ-טז' אמה) האם היא מפסיקה ביניהם?

ואם היא לא מפסיקה. עדיין יש להסתפק מה הדין ב'רכבת' של דקלים כלומר שורת דקלים הנטועים בין האילנות האם זו הפסקה, או לא?

בעא מיניה הלל מרבי - עלה ארז ביניהן מהו?: אם לאחר שמכר את שלושת האילנות צמח עץ ארז ביניהם, האם הוא מפסיק ביניהם או לא? הגמרא מיד עוצרת, מקשה, ומבארת את הספק -

עלה? ברשותא דידיה נפק! אלא היה ארז ביניהן מהו: אם הארז עלה מעצמו לאחר הקנייה, הרי הקונה כבר זכה בקרקע שבין האילנות, וממילא כשהארז על הוא צמח בקרקע שלו (והוא שייך לו). אלא הספק הוא במקרה שהיה עץ ארז בין האילנות בשעה שקנה אותם, האם הוא מפסיק ביניהם או לא?

אמר ליה קנה וקנה: הוא קנה את הקרקע וכן גם את הארז. וכמו שכתוב למעלה שהקונה את שלושת האילנות, קנה גם האילנות הנוספים שביניהם.

*

כיצד הן עומדים? רב אמר כשורה ושמואל אמר כחצובא: שלושת האילנות הללו באיזו צורה הם צריכים להיות כדי שיקנה את הקרקע שביניהם?

שורה = זו ליד זו בשורה ••• חצובה = כמו ניקוד סָגול

מאן-דאמר כשורה כ"ש כחצובא, ומאן-דאמר כחצובא אבל כשורה לא מ"ט משום דמיזדרע בינתייהו: הגמרא מבארת. למ"ד כשורה כל שכן שאם הם נטועים כחצובה שקנה את הקרקע, כי הקרקע הזו לא ראויה לחרישה. אבל למ"ד כחצובה אם הם נטועים כשורה הוא לא קנה את הקרקע, והטעם משום שהקרקע שסביבם ראויה לחרישה.

מתקיף לה רב המנונא - ולמ"ד כחצובא מ"ט דלא מיזדרע בינתייהו, אלא מעתה זבין ליה תלת היגי רומייתא דלא מיזדרע בינתייהו הכי נמי די ש לו קרקע?: למ"ד שדוקא כחצובה קנה את הקרקע בגלל שאי אפשר לחורש את הקרקע שבין האילנות, אם כן וכי המוכר לחבירו שלוש שיחי קוצים בשורה, שאי אפשר לזרוע ביניהם בגלל החשש מהקוצים, האם הוא יקנה את הקרקע שביניהם?

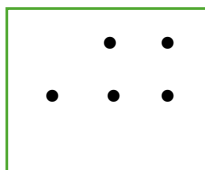
תירוץ: אמר ליה - הנך לא חשיבי הנך חשיבי: לא מספיקה העובדה שאי אפשר לזרוע בין השיחים, בשביל לקנות את הקרקע. אלא צריך גם שהם יהיו חשובים. ולכן דוקא הקונה אילנות שהם חשובים, אם הם בצורת 'חצובה' שאז אי אפשר לזרוע ביניהם, הוא קונה את הקרקע.

משנה: המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגלים, מכר את הרגלים לא מכר את הראש: המוכר לחבירו חלק מבהמה גסה, לא מכר לו עוד חלק נוסף. משום שהדרך למכור אותה חלקים חלקים נפרדים.

מכר את הקנה לא מכר את הכבד, מכר את הכבד לא מכר את הקנה: 'קנה' = הריאה.

אבל בדקה - מכר את הראש מכר את הרגלים, מכר את הרגלים לא מכר את הראש. מכר את הקנה מכר את הכבד, מכר את הכבד לא מכר את הקנה: אבל בבהמה דקה הדרך למכור שני חלקים ביחד. אמנם דוקא חלק הטפל נמכר עם החלק החשוב, ולא להיפך. ולכן המוכר את הראש מכר גם את הרגליים הטפלות לו. אבל המוכר רגליים לא מכר את הראש, כי הראש לא טפל לרגליים. וכן במוכר ריאה וכבד, הכבד נטפל לריאה אך לא להיפך.

מושגי הדף

'כרם' הכוונה לחמשה עצים הנטועים בצורה של כרם דהיינו